

Musica in Camera Gustaviana

*Domestic music-making
from the early years of
"Academia Gustaviana",
Tartu University*

Via Sonora

Via Sonora with Gustavus II Adolphus,
the Swedish King under whom Academia
Gustaviana was founded in 1632

Via Sonora koos Rootsi kuninga
Gustav II Adolph'ig, kelle korraldusel 1632. aastal
asutati Academia Gustaviana.

Musica in Camera Gustaviana

Domestic music-making from
the early years of
"Academia Gustaviana",
Tartu University

Kodune musitseerimine
"Academia Gustaviana"
varajastest aegadest,
Tartu Ülikool

Via Sonora

The history of the University of Tartu now contains the same number of years as a year contains days - 365. In its early days the University was as much a centre of intellectual life as it is now. In the University books were written and printed, disputes were held, music was made and listened to.

If the written texts of that time are of interest mostly from a historical point of view, then music - on the contrary - is as completely enjoyable today as it was then. Let us celebrate our birthday with music as it sounded in the early days of the university.

Tartu Ülikooli ajaloos on üüds aastaid niisamapalju kui ühes aastaspäevi - 365. Oma algusaegadel oli ülikool vaimuelu keskuseks nii nagu praegugi. Ülikoolis kirjutati ja trükiti raamatuid, peeti dispuute, tehti ja kuulati muusikat.

Kui tollased sõnalised tekstid pakuvad üksnes ajaloolist huvi, siis tollane muusika - vastupidi - on nüüdki nauditav. Tähistagem oma sünnipäeva muusikaga, nagu see kõlas ülikooli algaastail.

Peeter Tulpiste,
Rector

Tartu University
365th Anniversary

Tartu Ülikool
365. aastapäev

1632-1997

Lilian Langsepp

Tarmo Tabas

Janno Mae

Via Sonora

The early music consort Via Sonora was founded in Tartu, Estonia in 1985 when, at the initiative of Raho Langsepp the consort first came together and performed on the occasion of harvest thanksgiving at Tarvastu Church. The group continued to play for friends with occasional public performances, mostly in churches, and the consort has been performing regularly since 1993. Besides touring frequently in Sweden, Denmark and Germany they have performed at a number of festivals, including the Tage Alter Music in Osnabruck, the Summer Music festival in Århus, Stockholm's Water Festival, and Banchetto Musicale in Vilnius.

Over the years a number of different people have joined the consort for longer or shorter periods, all attracted to the group by their common love of early music. Medieval music has remained the focal point of interest and research, although more recently programmes have included renaissance and baroque repertoire.

In interpreting early music Via Sonora aims to follow historical tradition and performance practice, at the same time feeling free to improvise within a variety of stylistic conventions. This means that what you hear is far more than the simple notes which have survived the storms of war and the everyday wear-and-tear though the years: Liliane Langsepp might have been speaking for the whole consort when she said, "I try to find my music in Tobias Hume's notes, and Tobias Hume's music within me..."

Via Sonora has previously issued three cassettes: *Dulcis Memoria*, *Via Sonora 1994* and *La Gamba*.

Raho Langsepp

Jaanus Roosileht

Toivo Somer

Varajase muusika ansambel Via Sonora sai alguse 1985 aasta suvel, kui Raho Langseppa initsiatiivil tuli kokku ansambli esimene koosseis, millega Harri Haameri kutsel esineti lõikustanupuhul Tarvastu kirikus. Järgnevatel aastatel musitseeriti eelkoige sõprade ringis ja aegajalt ka esineti, seda põhiliselt erinevates kirikutes. Ansambelis osales aastate jooksul palju erinevaid inimesi, keda kõiki sidus ühine armastus varajase- tol ajal peamiselt keskaja muusika vastu. Regulaarse kontserttegevusega alustati 1993. aastal. Lisaks sagedastele kontsertreisidele Rootsis, Taanis ning Saksamaal on osaletud paljudel festivalidel (Tage Alter Music Osnabrückis, Århus Summer music festival, Stockholmi Veefestival, Banchetto Musicale Vilniuses.)

Ansambli põhiliseks huvi- ning uurimisobjektiks on jäänud keskaja muusika, kuigi viimasel ajal on ansambli repertuaaris olnud ka renessanss- ning barokkmuusikat. Via Sonora eesmärgiks on läheneda varajasele muusikale ajaloolist traditsiooni ning esituspraktikat uurides, jättes endale aga samas vabaduse improvisatsioonilisteks otsinguteks vastavate stiilide raames.

Via Sonora on varem välja andnud kolm kassetti: *Dulcis Memoria*, *Via Sonora 1994* ja *La Gamba*.

Iseloomustamaks käesolevat kava võivad Lilian Langsepp sõnad samahästi kõnelda kogu ansambli eest: "Püüan leida oma muusikat Tobias Hume'i nootides, ja Tobias Hume'i muusikat minu enda sees..."

INSTRUMENTS

H arps - gothic and arpa doppia - by Peeter Talve, Jäneda

L ute - by Peeter Talve, Jäneda

V iola da gamba - by Boris Muratov, St. Petersburg

T ransverse F lutes - alto and tenor - by Aare Nõmm, Tallinn

- bass - by Roland Suits, Tartu

6 R ecorder - soprano - by Pavel Andrejev, St.Petersburg

INSTRUMENTID

H arfid - gooti harf ja arpa doppia - meister Peeter Talve, Jäneda

L auto - meister Peeter Talve, Jäneda

V iola da gamba - meister Boris Muratov, St. Peterburg

T raversflöödid - alt ja tenor - meister Aare Nõmm, Tallinn

- bass - meister Roland Suits, Tartu

P lakkflööt - sopran - meister Pavel Andrejev, St.Peterburg

Via Sonora

<http://www.geocities.com/Athens/Acropolis/9422>

W W W :

David Kettlewell's site about music and musical thinking

in the early years of Tartu University:

<http://www.ibs.ee/newren/music/musicolg/johskytt/>

THE FIRST BOOKE of Songes or Ayres of fowre partes with Ta- bleture for the Lute:

So made that all the partes
together, or either of them seu-
rally may be song to the Lute,
Orpherion or Viol de gambo.
Composed by *John Dowland* Lute-
nist and Bechelor of musicke in
both the Vniversities.

Printed by Peter Short, dwelling on
Bredstreet hill at the sign of the Starre,
1597

The First Part of The Division FLUTE containing a Collection of Divisions upon Several Excellent Grounds for the FLUTE being

Very Improving and Delightful to all
Lovers of that *INSTRUMENT*

*London Printed for I Walsh Serv[an]t to Her
Maj[es]ty at ye Harp and Hoboy in Katherine
Street near Somerset House in the Strand...*

The Sources

THE
FIRST PART
of Ayres, French, Pollish, and others
together, some in Tabliture, and some in
Pricke-Song: With Pavines, Galliards, and Almaines
for the Viole De Gambo alone, and other Muscally
Conceites...
Composed by TOBIAS HVME Gentleman.
LONDON
Printed by *John Windet*, dwelling at
the Signe of the Crosse Keyes at Powles
Wharfe. 1605

A llikad

Kõige ilmekamalt sobiksid kogumikke iseloomustama nende
originaaltitellehed, mis kõlaksid otsetõlkes järgmiselt:

ESIMENE RAAMAT
tehtud sellisel viisil, et kõiki osi
koos või ükskõik millist neist
eraldi saab laulda lauto,
orpherioni või viola da gamba saatel.
Loonud *John Dowland*, lautomängija
ja muusika bakalaureus
mõlemas ülikoolis

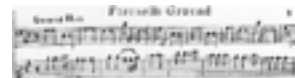
Trükkitud Peter Short, kes elab
Leivatäna mäel, Tähe märgi juures, 1597. aastal

ESIMENE OSA
Prantsuse, Poola ja teistest viisidest,
mõned tabulatuuris ja mõned nootides:
pavaanid, galjaardid ja allemandid
soolo viola da gambale
ning teiste instrumentidele või
koosseisudele
lähtuvalt oma fantaasiast...
Loodud harrasmees TOBIAS HUME'i poolt
LONDON
Trükkitud John Windet, kes elab
Ristatud Võtmete märgi lähedal
St. Pauli kail. 1605

Esimene Osa Divisionidest
FLÖÖDILE
Sisaldab valikut mitmetele suurepärasele
Ground'idele loodud divisionidest
FLÖÖDILE
olles igakülselt nauditav ja arendav
kõigile
selle INSTRUMENTI armastajatele
Trükitud Londonis pühendusega
I. Walsh'ile, Tema Majesteedi truule
alamale,
Harp and Hoboy' poolt Katherine Street'il,
Somerset House'i lähedal Strand'il...

Come away, come sweet loue,
The goulden morning breakes,
All the earth, all the ayre
Of loue and pleasure speakes:
Teach thine armes then to embrace,
And sweet rosie lips to kisse,
And mixe our soules in mutual blisse.
Eies were made for beauties grace,
Vewing, ruig Loue long pains,
Procurd by beauties rude disdaine.

Come awaie, come sweet loue,
The goulden morning wasts,
While the son from his sphere
His fierie arrows casts:

Making all the shadowes flie,
Playing, staying in the groue,
To entertaine the stealth of loue,
Thither sweet loue let vs hie,
Flying, dying, in desire,
Wingd with sweet hopes and heau'nly fire.

Come away, come sweet loue,
Doe not in vaine adorene
Beauties grace, that should rise,
Like to the naked morne:

Lillies on the riuers side,
And faire Cyprian flowers new blowne,
Desire no beauties but their owne,
Ornament is nurce of pride,
Pleasure, measure, loues delight,
Hast then sweet loue our wished flight.

Tule, tule mu armsaim,
Kui koitmas kuldne hommik.
Kogu maa, kogu õhk
On kõnelemas armurõõmudest:
Õpeta siis oma käsi embama,
Suudlema sa õpeta oma roosihuuli,
Ning ühenda meie hinged vastastikuses õndsuses.
Silmad on loodud nautima ilu ande,
Kahetsedes tunnistama pikki armupiinu,
Mida sünnitada võib vaid ilu julm põlgus.

Tule, tule magus armastus,
Kuldne hommik möödub,
Kui päike oma taevakaarelt
Kuldseid nooli saadab:
Pannes lendlema varjud,
Mängeldes, peatudes metsasaludes,
Et hellitada armastuse salapära;
Sinna oma armastusega rutakem,
Lenneldes, nõrkedes kires,
Tiivustatuna lootustest ning taevalikust tulest.

Tule, tule mu sulnis rõõm,
Ära ehi end asjata.
Armastuse annid peavad puhkema
Kui koiduvalgus hommikul.
Liiliad jõekallastel,
Küpressid vast-ärganud
Ei ihalda midagi peale omaenda ilu.
Ehted uhkust hellitavad,
Nauding, joobumine - armurõõmu,
Nii joob me armastus ihaldatud sõõmu.

Away with these selfe louing lads,
whom Cupids arrowe neuer glads:
Away poore soules that sigh & weepe
in loue of them that lie & sleepe,
For Cupid is a medooe god,
& forceth none to kiss the rod.

2

God Cupids shaft like destinie,
Doth either good or ill decree:
Desert is borne but of his bow,
Reward upon his feet doth go,
What fooles are they that haue not knowne
That loue likes no lawes but his owne?

3

My song they be of Cynthias praise,
I weare her ring on holiadaies,
On euery tree I write her name,
And euery day I read the same.
Where honor Cupids riuall is,
There miracles are seene of his:

4

If Cinthia craue her ring of me,
I blot her name out of the tree,
If doubt do darken things held deere,
Then well fare nothing once a yeere:
For many run, but one must win,
Fooles only hedge the Cuckoo in.

5

The worth that worthinesse should moue
Is loue, which is the bowe of loue,
And loue as well the foster can,
As can the mighty Noble-man:
Sweet Saint, tis true you worthie be,

Nüüd unustagem sellid, endaarmastust kes täis,
Kes Cupido noolest eal ei rõõmu tundvat näi,
Nüüd jätkem vaesed hinged, kes ohkavad ja kaeb'vad,
Armastuses tardunus, mis nagu nende vaevad.
Sest Cupido on aasa jumal,
Ei suudlema ta risti sunni, ole tark voi rumal.

2

Cupido nool kui saatus eluteel,
Ta head kas toob või haiget sulle teeb,
Nii palka oma vibus peidab,
Et tasu saaks, kes end ta jälgedesse heidab.
Kes küll need tobud on, et veel ei taipa:
Siin reegel ainus on, kus armastus vaid aitab.

3

Mu laul see ülistagu Cynthiat,
Ta sõrmust kannan siis, kui pühad on.
Ja puudele ma kõikjal kirjutatan nime,
Ning iga päev ma kordan, mis seal kirjas on.
Cupido konkurent kus au, kui ülistate teda,
Ei imed tulemata jää, Cupido tõestab seda.

4

Kui Cynthia mult oma sõrmuse ka võtab,
Siis pühkima ta nime igalt puult ma tõttan.
Kui kahtled, kas võiks heita varju sellele, mis kallis,
Kord aastas ette tuleb päev, mis hallimast on hallim.
Nii paljud jooksvad, üks vaid võitma peab,
On rumal tõesti see, kes käole pesa seab.

5

See väärtus, mida väärtuslikkus liigutama peab,
On armastus, mis armastuse nooli seab,
Ning arm see sama hästi vankrit veab,
Kui oiid, mis härrasmehel varuks peas:
Oo, armas pühak, kiidetud sa ole,
Kuid mitte siis, kui armastust su's pole.

Go christall teares, like to the morning showers,
& sweetly weepe into thy Ladies brest,
and as the deawes reuiue the dropping flowers,
so let your drops of pittie be adrest:

To quicken vp the thoughts of my desert,
which sleeps to sound whilst I from her depart.

Hast haplesse sighs and let your burning breath
Dissolue the Ice of her indurate harte,
Whose frozen rigor like forgetfull death
Feels neuer any touch of my desarte:

Yet sighs and teares to her I sacryfise,
Both from a spotles hart and pacient eyes.

Voolake pärlendavad pisarad kui hommikused vihmavood,
Ning õrnalt puudutage mu armsama rinda.
Nii nagu kaste elu annab õitele, mis närbumas,
Nii lase teha oma halastuse pärleil:

Et elustada mõtteid unelmast,
Mis uinunud nii sügavalt, kui temast eemal olen.

Võta kuulda minu õnnetuid ohkeid ning lase oma tulisel hingusel
Sulatada jää tema kalgistunud südamest,
Südamest, mis tardunud niisama unustavalt nagu surm,
Ning kunagi ei tunne ühtki ihaldavat puudutust:

Ma siiski ohverdan nii pisarad kui ohked
Nii puhtast südamest, kui kannatlikest silmadest.

Now O now I needs must part,
parting though I absent mourne,
absence can no ioye empart,
ioye once fled cannot returne.

While I liue I needs must loue,
loue liues not when hope is gone,
now at last dispayre doth prooue,
loue devided loueth none:

Sad dispaire doth driue me hence,
this dispaire vnkindnes sends,
If that parting be offence,
it is she which then offendes.

Deare when I from thee am gone,
Gone are all my ioyes at once,
I loued thee and thee alone
In whose loue I ioyed once:

And although your sight I leaue,
Sight wherein my ioyes doo lie
Till that death do sence bereaue
Neuer shall affection dye.

Deare if I doe not returne,
Loue and I shall die together.
For my absence neuer mourne
Whom you might haue ioyed euer:

Part we must though now I dye,
Die I doe to part with you,
Him despayre doth cause to lie,
Who both liued and dieth true.

Nüüd, oh nüüd lahkuma ma tõesti pean,
Et üksinduses endas leina kanda.
Lahusolek lohutust ei anna
Rõõm, mis lahkund kord, ei naase eal.

Kuni ma elan, pean ma armastama,
Armastus ei ela, kui on kustund lootus,
Tõestab meeleeheide viimaks nüüd -
Lahutatud armastuses keegi küll ei võida:

Sestpeale nukker ahastus mind saadab,
Viimse lahkuse ta minult viib,
Kui see lahkumine kannatusi toob,
On tema see, kes vastutust se's kannab.

Kallis, kui olen sinust lahkunud,
Läinud kõik mu rõõmud on,
Ma armastanud olen ainult sind,
Kelle armastuses kord ma rõõmu leida võisin.

Ja kuigi lahkun sinu kaunist kujust,
Ses't unelmast, kus peituvad mu rõõmud kõik,
Kuni surm mu tunded lõpuks riisub,
Ei sure iial kiindumus.

Kallis, kui ma tagasi ei pöördu,
Armastus ja mina sureme siis koos,
Minu puudumist sa iial ara leina,
Ara leina seda, kes sulle kestva rõõmu tuua oleks võinud.

Lahkuma nüüd tõesti peame, sest suren ma,
Suren, lahkuda et sinust,
Ahastus sunnib heitma puhkama,
Seda, kes tões nii elas kui ka suri.

Improvised Music is created ex tempore, it is the music of the present moment: a moment later it's gone, leaving only its effect in those who heard it. Historical music on the other hand is fixed, something from the well-documented and unchangeable past, written down or printed hundreds of years ago by monks and ministers, court composers and town pipers, carefully preserved against the destructive forces of mice and military men, alongside paintings and sculptures, tools and trinkets - the “fine knacks for ladies” of Dowland's song.

Actually it's not like that at all. From before the eras of sound recording and mechanical instruments, there is no historical music there are only historical notes, from which we can make music which sounds at the moment of its creation, possibly its re-creation but certainly its new-creation. Hundreds of teachers wrote thousands books - some printed, many transmitted in handwritten copies - which tell us very clearly how musicians thought and felt and did, how much of their music was written down and how much improvised, what replicable effects they created in their listeners, how they taught and learned a craft which every educated person could practise and theorise on, music as a creative Art, yes, but music as a systematic Science, too: on top of that, archival documents tell us who was paid how much to do what and when and where, how many musicians played for a Medici wedding, what they did with the rest of their time, what their instruments were like, what their values were - and so much more...

One way to reconstruct the musical life of a young Baltic University is by looking for positive evidence of surviving notes in Baltic sources: much has passed beyond our reach, but what has survived has delighted the ears of today's Tartu on many occasions. But Via Sonora's solution is another, the “why not?” approach. From backgrounds as varied as the Catholic church and the jazz club, the music school and the symphony orchestra, their music is a celebration of integrated diversity. The lives of composers like John Dowland and Tobias Hume are well-researched today: whether as soldier or spy, wandering student or cultural ambassador, we know they were in France and Italy, in Germany and Sweden, that the notes of their music are found in all those places, and that the merchants, the nobility and academia in the Baltic area shared a common culture with the rest of Greater Sweden and northern Germany: so “why shouldn't they have been heard here too?”

Improvisatsiooniline muusika sünnib ex tempore - ühes hetkes - olles viiv hiljem endast maha jätnud vaid mulje, emotsiooni, mille see kuulajas tekitab. Ajalooline muusika on seevastu midagi, mis on täpselt fikseeritud - osa hoolikalt ülestähendatud minevikust, mida ei saa muuta. See on kirja pandud või trükitud sadade aastate eest munkade ning kroonikute, õukonna heliloojate ning linnamuusikute poolt, hästi kaitsstud nii hiirte-rottide kui sõdade laastavate tagajärgede eest: niisama hoolikalt, kui hinnaliesd maalid või skulptuurid, juveelid, kuld ja kalliskivid - “Fine knacks for ladies” J. Dowlandi laulus.

Tegelikult pole see aga kaugeltki nii lihtne. Aegadest, mil puudusid lindistamisvõimalused, pole säilinud ajaloolist muusikat - on vaid ajaloolised noodid, milledest võime luua muusika neist lauldes või mängides. See võib olla oletatav taas-esitus, uuslooming on see aga kindlasti. Sajad õpetajad on kirjutanud tuhandeid raamatuid. Osa neist trükiti, paljud kopeeriti aga käsitsi. Me võime nende kaudu saada ettekujutuse sellest, kuidas muusikud mõtlesid ning tundsid ning toimisid; kui palju nende muusikast oli kirja pandud ning kui palju eeldati improviseerimist, millist mõju pidi see avaldamama kuulajale; kuidas õpetati oskusi, mida iga haritud inimene võis nii praktiliselt rakendada, kui nende üle teoretiseerida. Muusikat õpetati küll kui loovat Kunsti, samas aga ka kui süsteemset Teadust. Lisaks kõnelevad meile vanad käsikirjad sellest, kus ja millal, kellele ja kui palju ja mille eest maksti; kui palju muusikuid osales näiteks Medici'te pulmas; mida muusikud oma igapäevaelus tegid, millised nägid välja, kui kallid olid nende pillid ning palju, palju muud...

Üks võimalus rekonstrueerida noore Ülikooli muusikaelu Baltikumis, on uurida reaalseid tõendeid, mida on võimalik leida kohapealsetest allikatest. Ajalugu on endaga palju kaasa viinud, kuid see, mis on säilinud, on tänases Tartus paljudel puhkudel kõrva võinud rõõmustada. Via Sonora kasutab siinkohal aga “miks ei võinud see ka nii olla” lähenemist. Muusikute erinev taust, mis ulatub katoliku kirikust jazz-klubini ning muusikakoolidest sümfooniaorkestrini, loob erilisel mitmekesise ning värviküllase terviku. Heliloojaid nagu John Dowland ja Tobias Hume on tänapäeval väga erinevast küljest põhjalikult uuritud: sõdur või spioon, rändav üliõpilane või kultuuriatasee. Me teame, et nad käisid nii Prantsusmaal kui Itaalias, Saksamaal kui Rootsis; et nende kirjutatud muusikat võib leida kõikjalt neist paigust ning et baltikum jagas tol ajal ühist kultuuri suurema osa Rootsi ning Põhja-Saksamaaga, niisiis: “Miks poleks pidanud need lood kõlama ka siin?”

1. anon, ed.John Walsh, Divisions upon “Faronells Ground”	7’21”
2. John Dowland, Ayre, “Come away”	4’43”
3. Tobias Hume, A Souldiers Galiard	3’35”
4. - “ - , Ayre, “Sir Humprey”	1’15”
5. - “ - , Ayre, “Touch me lightly”	2’24”
6. - “ - , Dvke John of Polland his Galiard	2’04”
7. - “ - , A Pollish Vilanell	2’09”
8. - “ - , A Pollish Ayre	2’27”
9. - “ - , Ayre, “Loues Farewell”	3’40”
10. John Dowland, Ayre, “Away with these selfe louing lads”	2’48”
11. - “ - , Ayre, “Go christall teares”	2’54”
12. Pierre Attaignant, 2 Gaillardes	3’39”
13. John Dowland, Ayre, “Now, O now I needs must part”	5’25”
14. anon, ed.John Walsh, Divisions upon “Pauls Steeple”	4’20”

= 48’52”

Recorded in the Aula of the Teachers’ Training College, Tartu,
Lindistatud - Tartu Õpetajate Seminari aulas

21st-23rd September 1997

- recorded and mastered by/Helirezissör - Vello Meier

- editor/toimetaja - Age Raa

Booklet/Brozüür - David Kettlewell, Visiting Professor, Arts Dept, Tartu University

Photography/Foto- Jaak Nilsson

Consultant for Elizabethan pronunciation/Konsultant häälduse alal - Asst. Prof. Enn Veldi, English Dept., University of Tartu

Musica in Camera Gustaviana

Domestic music-making from
the early years of
"Academia Gustaviana",
Tartu University

Kodune musitseerimine
"Academia Gustaviana"
varajastest aegadest,
Tartu Ülikool

Via Sonora

1. anon, ed. John Walsh, Divisions upon "Faronells Ground"
2. John Dowland, Ayre, "Come away"
3. Tobias Hume, A Souldiers Galiard
4. - " - , Ayre, "Sir Humprey"
5. - " - , Ayre, "Touch me lightly"
6. - " - , Dyke John of Polland his Galiard
7. - " - , A Pollish Vilanell
8. - " - , A Pollish Ayre
9. - " - , Ayre, "Loues Farewell"
10. John Dowland, Ayre, "Away with these selfe louing lads"
11. - " - , Ayre, "Go christall teares"
12. Pierre Attaingnant, 2 Gaillardes
13. John Dowland, Ayre, "Now, O now I needs must part"
14. anon, ed. John Walsh, Divisions upon "Pauls Steeple"

Tartu University
365th Anniversary

Tartu Ülikool
365. aastapäev

1632-1997

UT CD 002

Musica in Camera Gustaviana

*Domestic music-making
from the early years of
Academia Gustaviana,
Tartu University*

*Kodane muusikavõimino
"Academia Gustaviana"
varajastest aegadest
Tartu Ülikool*

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

UTCD 002

Via Sonora

Tartu University

Tartu Ülikool

1632-1997

All rights reserved